

Çizgi Filmlerin Çocukların Hayvanlara Karşı Tutumuna Etkisi: *Patron Bebek* Örneği

Bilal Yorulmaz ¹

Öz

Filmlerin çocuklar üzerindeki etkisine yönelik bilimsel çalışmaların çoğu filmlerdeki şiddet ile çocukların saldırgan davranışları arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Filmlerdeki şiddet, saldırgan davranış ilişkisinden sonra en çok çalışılan konu ise filmlerin olumlu tutum geliştirmeye etkisidir. Fakat çok önemli bir konu olan ve ebeveynlerin filmlere karşı temel çekincelerini oluşturan, filmlerin olumsuz tutum geliştirmeye etkisi üzerinde az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı *Patron Bebek* çizgi dizisinin dört bölümünü tek seferde izleyen, dört hafta boyunca her hafta bir bölümünü izleyen ve hiç izlemeyen anasını, 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin kedilere karşı tutumunun incelenmesidir. Çalışma grubu İstanbul'daki beş farklı devlet okulunda öğrenim gören 1398 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada ön test-son test-kalıcılık testi kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çocukların tutumlarını ölçmek için araştırmacı tarafından 11 maddeden oluşan "Kedilere Karşı Tutum Ölçeği" geliştirilmiştir. Verilerin analizi yapılırken grupların fark puanları arasında anlamlı farklılaşmalar olup olmadığını test etmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), cinsiyet değişkenine göre oluşan fark puanları arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek içinse İlişkisiz Örneklemeler İçin t-Testi yapılmıştır. Çalışma sonucunda *Patron Bebek* çizgi dizisini sinema filmi şeklinde tek seferde veya dizi şeklinde dört haftalık süreçte izlemenin çocukların kedilere karşı olumsuz tutum geliştirmesine yönelik herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum anasını, 1, 2, 3 ve 4. sınıflar ayrı ayrı değerlendirildiğinde de değişmemektedir. Çalışmada sadece *Patron Bebek*'i dizi şeklinde izleyen grupta kız öğrencilerin erkeklere göre anlamlı şekilde daha olumsuz bir tutum geliştirdikleri fakat bu etkinin geçici olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Çizgi film
Patron Bebek
Hayvan
Kedi
Tutum
Temas hipotezi

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 31.01.2022

Kabul Tarihi: 24.08.2022

Elektronik Yayın Tarihi: 28.10.2022

DOI: 10.15390/EB.2022.11592

¹ Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, bilal.yorulmaz@gmail.com

Giriş

Medyanın çocuklar üzerindeki etkileri söz konusu olduğunda anne babaların tutum ve davranışlarının farklılaştığı gözlenmektedir. Bazı ebeveynler çizgi filmler dâhil yasaklayıcı ya da kısıtlayıcı bir tavır takınırken bazıları medyayı tamamen masum görüp çocuğuna sınırsız erişim imkânı sunabilmektedir. Medyaya karşı bu iki uç bakış medyanın çocuklar üzerindeki etkilerine odaklanan bilimsel çalışmalar için de geçerlidir.

Medya çocuk ilişkisine odaklanan bilimsel çalışmalar en çok filmlerdeki şiddetin çocukların saldırgan davranışları üzerindeki etkisine yoğunlaşmıştır. Bu alandaki birçok çalışma filmlerde yer alan şiddet içerikli sahnelerin çocuklarda saldırgan davranışlara sebep olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bazı çalışmalar bu etkinin kısa süreli olduğunu ifade ederken bazıları uzun süreli etkinin söz konusu olduğunu bulmuşlardır. Bulguların kültürden kültüre değişiklik gösterdiğini savunan çalışmaların yanında filmlerdeki şiddet ile çocukların saldırgan davranışları arasında bağ kurulamayacağı sonucuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır.

Hem laboratuvar ortamında hem de alanda yapılan bazı deneysel çalışmalar televizyon filmlerindeki şiddete maruz kalan çocukların filmde hemen sonra saldırgan davranışlarda bulunma meyillerinin arttığını göstermiştir (Huesmann ve Miller, 1994). Şiddet filmleri izleyen çocuklar kaçınılmaz olarak saldırgan davranışlar göstermekte ve saldırgan duygu ve düşüncelere sahip olmaktadır (Anderson vd., 2003).

3000 Çinli çocuk üzerine yapılan deneysel çalışmada kısa süreli şiddet içerikli filme maruz kalmanın yüksek seviyede saldırgan düşünce ve davranışı tetiklediği bulunmuştur. Araştırmanın ulaştığı bir diğer sonuç ise şiddet içermeyen film izleyen gruptaki kızların erkeklerden daha saldırgan davranışlar göstermesidir. Şiddet içerikli film izleyen gruptaki erkekler ise kızlardan daha fazla saldırgan davranış göstermişlerdir (Zhang vd., 2019).

Filmlerin etkisinin kısa süreli olduğunu bulan bir diğer çalışma da Türkiye’de yapılmıştır. Adana’da 5 yaş grubu çocuklara yönelik yapılan bir çalışmada şiddet içerikli film izleyen öğrencilerin serbest oyun saatinde filmdeki karakterleri canlandırdıkları, oyunun kuruluş aşamalarında saldırgan davranışlar gösterdikleri, filmdeki saldırgan davranış ve sözleri taklit ettikleri gözlenmiştir. Fakat bu etki kısa süreli olmuştur. Film izletildikten sonraki günlerde saldırgan davranışlar azalmış ve altıncı günde neredeyse tamamen ortadan kalkmıştır. Öğrencilere eğitsel bir film izletildiğinde ise bu filme ait hiçbir unsur çocukların oyunlarına yansımamıştır. Fakat çocuklar daha sakin oyunlar kurmayı tercih etmişlerdir. Öte yandan kız öğrencilerin eğitsel filmi, erkek öğrencilerin ise saldırgan içerikli filmi daha dikkatli izledikleri gözlenmiştir (Yaşar ve Paksoy, 2011, s. 287-288).

Alandaki çalışmaların çoğu filmlerin olumsuz etkilerine yoğunlaşmışken saldırgan davranışların ortadan kaldırılması için filmlerin etkili olabileceğini bulan çalışmalar da mevcuttur. Örneğin 5-6 yaşlarında 157 çocuk üzerinde yapılan deneysel çalışmada çocuklara 5 gün boyunca prososyal filmler izletilmiştir. Deney sonucunda filmleri izleyen çocukların izlemeyenlere göre saldırgan davranışlarının azaldığı görülmüştür. Bu etki erkeklerde kızlara göre daha büyük olmuştur (Zhanga, Caob, Tianb, El-Lime ve Gentile, 2020).

Şiddet filmleri ve çocukların saldırgan davranışları arasında yüksek oranda ilişki bulan çalışmalar, deneysel çalışmalara göre daha yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Elazığ şehrinde 2867 ilköğretim öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada yoğun şekilde şiddet içeren filmler izleme ile fiziksel şiddet davranışları gösterme ve şiddeti problemlerin çözümü olarak görme arasında pozitif korelasyon bulunmuştur (Tokdemir vd., 2009). Björkqvist de benzer bir sonuca ulaşarak 5-6 yaşlarındaki Finlandiyalı çocuklar üzerinde yaptığı çalışmada şiddet içerikli filmler izleyenlerin diğer çocuklara göre daha saldırgan olduklarını bulmuştur (Björkqvist, 1985)

Bazı akademik çalışmalar filmlerin çocuklar üzerindeki etkisinin sadece vurma, bağırma, itme gibi hafif fiziksel saldırganlıkla değil cinayet ve tecavüz gibi suç kapsamına giren fiziksel saldırganlık davranışları ile de ilişkisinin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin yaşları 5-21 arasında değişen

40 çocuk katil ve 200 çocuk tecavüzcü üzerinde yapılan çalışma sonucunda suça bulaşma ile şiddet ve porno içerikli videolar izleme arasında pozitif korelasyon bulunduğu ortaya çıkmıştır. Hatta bazı çocuk suçluların videolarda gördükleri şiddet davranışlarını aynen taklit ettikleri tespit edilmiştir (Bailey, 1993).

Paik ve Comstock'ın 1957-1990 yılları arasında yürütülmüş 217 araştırma üzerinden yaptıkları meta analiz çalışması da filmlerdeki şiddet ile çocukların saldırgan davranışları arasında pozitif korelasyon bulunduğunu ortaya koymaktadır (Paik ve Comstock, 1994).

Şiddet içerikli görüntülerin kısa süreli etkileri yerine çocuklukta izlenen şiddet filmlerinin uzun süreli etkilerini araştıran çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Huesmann ve arkadaşları ABD'de 6-10 yaşlarında 329 çocuk üzerinde yaptıkları çalışmayı 15 yıl sonra tekrar etmişlerdir. Araştırma sonucunda çocukken yoğun olarak şiddet içerikli filmlere maruz kalan çocukların yetişkinliklerinde daha fazla şiddete başvurdukları, eşlerine karşı daha çok şiddet uyguladıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuç hem erkek hem de kadın katılımcılar için geçerli bulunmuştur (Huesmann, Moise-Titus, Podolski ve Eron, 2003, s. 208-210). 4975 katılımcının yer aldığı 42 bağımsız boylamsal araştırma üzerinden yapılan bir meta analiz çalışması da çocukken maruz kalınan şiddet filmlerinin yetişkinlikte gösterilen şiddet davranışları ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Anderson ve Bushman, 2002).

Öte yandan filmlerdeki şiddet ile çocukların saldırgan davranışları arasındaki ilişki sosyo kültürel farklılıklara bağlı olarak değişebilmektedir. Örneğin Huesmann ve Eron (1986) İsrail'de yaptıkları çalışmada şiddet içerikli filmlerin banliyölerde yetişen çocuklar üzerinde etkisi olurken çiftliklerde yetişen çocuklar üzerinde etkisinin olmadığını bulmuşlardır (aktaran Anderson vd., 2003). Huesmann ve Moise-Titus (1999)'un Polonya'da yaptıkları 15 yıl süreli boylamsal çalışma ise diğer ülkelerde yapılan çalışmaların tam tersi bir sonuç vermiştir. Çalışma sonucunda, Komünizm yıkıldığında ergenlik çağına olan ve yoğun olarak şiddet içerikli filmlere maruz kalan kadınların, daha az televizyon şiddetine maruz kalan akranlarına göre daha az şiddet davranışı gösterdikleri gözlenmiştir (aktaran Anderson vd., 2003).

Ayrıca katılımcıların yaşı da ortaya çıkan sonucu etkileyebilmektedir. Yetişkin ve çocukların karşılaştırıldığı bir araştırmada şiddet filmlerinin kısa süreli etkisi yetişkinlerde daha yüksekken uzun süreli etki çocuklarda daha yüksek çıkmıştır (Bushman ve Huesmann, 2006).

Öte yandan televizyon şiddeti ve saldırgan davranışlar arasında pozitif korelasyon bulunduğunu ortaya koyan birçok araştırma ve meta analiz çalışması (Browne ve Hamilton-Giachritsis, 2005) bulunmasına rağmen nedensellik ilişkisinin zayıf olduğunu tespit eden araştırmalar ve meta analiz çalışmaları da bulunmaktadır (Freedman, 1984; Savage, 2004, s. 121-122).

Örneğin 60 ikinci sınıf öğrencisi üzerine yapılan bir deneysel çalışmada şiddet içerikli çizgi film izlemenin çocukların oyun oynarken gösterdikleri saldırgan davranışlara etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Fakat genel olarak erkekler kızlara göre daha saldırgan çıkmışlardır (Hapkiwicz ve Roden, 1971).

Deneysel çalışmaların yanında şiddet filmleri ve saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiyi de düşük seviyede bulan çalışmalar vardır. Örneğin Milavsky ve diğerleri (1982)'nin 800 lise ve 2400 temel eğitim öğrencisiyle yaptıkları üç yıl süren çalışmada şiddet içerikli televizyon programları izlemekle saldırgan davranışlar arasında düşük seviyede ilişki bulunmuştur. Ayrıca bu çalışmada lise seviyesindeki öğrencilerin şiddet içerikli program izleme ve saldırgan davranışları arasındaki ilişki temel eğitim seviyesindeki öğrencilerden çok daha düşük çıkmıştır. Temel eğitim seviyesindeki kızların şiddet içerikli program izleme ile saldırgan davranışları arasındaki ilişki erkeklere göre daha yüksek çıkmıştır (aktaran Yaşar ve Paksoy, 2011).

Şiddet filmleri-saldırganlık ilişkisinden sonra literatürde cevap aranan bir diğer sorun da filmlerin insanların tutumlarına etki edip etmediğidir. Bu konuda yapılan çalışmalarda da görüş birliğine varılamamıştır. Bazı çalışmalar yüksek ya da düşük seviyede korelasyon ya da nedensel ilişki bulurken diğerleri tam tersi sonuçlara ulaşmıştır. Bu durum muhtemelen katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışmanın yapıldığı ülke ve dönemin farklılaşmasından kaynaklanmaktadır.

Örneğin üniversite öğrencileri üzerinde yapılan deneysel çalışmada nükleer savaş karşıtı bir film izletilen deney grubu, kontrol grubuna göre daha yoğun savaş karşıtı tutum geliştirmiştir (Gunn ve Horvath, 1987). Fakat nükleer savaş karşıtı film izletilerek yürütülen başka bir deneysel çalışmada deney grubunda anlamlı bir tutum değişikliği görülmemiştir (Schofield ve Pavelchak, 1989).

Benzer şekilde yapılan birçok çalışmada karizmatik karakterlerin sigara içtiği filmlerin genç izleyicileri sigara içmeye ve sigara içenlere karşı daha toleranslı yaptığı ve sigara içme ihtimallerini artırdığı ortaya çıkmıştır. Fakat Avustralya'da 7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerine yapılan deneysel bir çalışma ise bu filmlerin öğrencilerin sigaraya yönelik tutumları üzerinde etkisinin bulunmadığını ortaya koymuştur (Charlesworth ve Glantz, 2005).

Filmlerin azınlıklara karşı tutuma etkisini inceleyen iki çalışma da farklı sonuçlar elde etmişlerdir. Bunlardan ilkinde ABD'nin Illinois eyaletindeki iki farklı kasabadaki çocuklara Çinlilere karşı olumlu ve olumsuz yaklaşan iki film izletilmiştir. Çinlilerle ilgili olumlu imajlar izleyen çocuklar Çinlilere karşı dostane tutumlar geliştirirken diğer filmi izleyen çocuklar olumsuz tutumlar geliştirmişlerdir (Thurstone, 1931). Diğer çalışma da Endonezya'da yaşayan Çinli azınlığa karşı tutumu incelemiştir. Bu çalışmada deney grubundaki 12-25 yaş arası katılımcılara Endonezya'da yaşayan Çinli azınlığı konu edinen bir film izletilmiştir. Fakat filmin Çinli azınlığa karşı olumlu tutum geliştirmede herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür (Nasucha ve Sari, 2019).

Aynı konuda tam tersi sonuçlara ulaşan çalışmaların yanında filmlerin belirli olgular ya da kişiler hakkında olumlu tutum geliştirmeye etkisinin olduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin 227 ortaokul öğrencisi üzerinde yapılan deneysel çalışmada deney grubuna fiziksel engelli çocuklarla ilgili 13 dakikalık film izletilmiştir. Çalışma sonucunda deney grubundaki çocukların engelli öğrencilere karşı daha olumlu tutum sahibi oldukları tespit edilmiştir (Rizzi, 1984). Aids hastalığına sahip karakterler içeren filmlerin bu hastalığı taşıyan kişilere karşı tutuma etkisini ölçmeye çalışan deneysel bir çalışmada da bu filmleri izleyen deney grubundaki kişilerin izlemeyenlere göre daha olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür (Kermansaravi, Emani ve Naderifar, 2013). Ayrıca grup rehberlik hizmetlerinde film kullanmanın öğrencilerin saygı tutumunda artışa neden olduğunu ortaya koyan bir çalışma da bulunmaktadır (Nurdiyanti, Wibowo ve Sugiyono, 2020).

Filmlerin insanların politik inançlarına olan etkisini inceleyen iki çalışma ise aynı konuda birbirini destekleyen sonuçlara ulaşmıştır. Bunlardan biri Kennedy suikastını konu edinen *JFK* (1991) filmi kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada filmi izleyen deney grubundaki katılımcıların filmde öne sürülen komplo teorilerine inanmaya daha yatkın oldukları, politikaya karşı bir tutum geliştirdikleri, daha az oy verme ve siyasi etkinliklere katılma kararı aldıkları görülmüştür (Butler, Koopman ve Zimbardo, 1995, s. 247-249). Diğer çalışma da *Wag the Dog* (1997) filmi üzerinden yürütülmüştür. Çalışma sonucunda filmi izleyenler senaryo ile uyumlu bir şekilde Amerikan hükümetinin siyasi çıkarları için uydurma bir savaş üretebileceğine kontrol grubundan daha fazla inanmışlardır (Mulligan ve Habel, 2012).

Bazı çalışmalar ise filmlerin etkisinin film bağlamı ile sınırlı olduğunu, genel bir tutum değişimine neden olmadıklarını göstermektedir. Örneğin katılımcıların kürtaj hakkındaki olumsuz tutumlarının film etkisiyle değişip değişmeyeceğini görmek için yapılan deneysel çalışmada deney grubuna ensest ilişki sonucunda hamile kalan bir kadının hikâyesinin ele alındığı *The Cider House Rules* (1999) filmi izletilmiştir. Film sonucunda deney grubundaki katılımcıların ensest sonucu hamile kalan bir kadının kürtaj yaptırmasına karşı olumlu tutum geliştirdikleri fakat genel olarak kürtaja karşı bakış açılarının değişmediği görülmüştür (Mulligan ve Habel, 2011). Dolayısıyla filmin etkisi film bağlamının dışına çıkmamıştır.

Filmlerin insanların tutum ve algıları üzerindeki etkisinin bağlama göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koyan bir diğer çalışmada da tecavüze karşı tutum konu edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin tecavüz algılarını inceleyen deneysel çalışmada sevgilisi tarafından tecavüze uğrayan bir kadın ile ilgili film izleyen erkek katılımcılar tecavüzü makul karşılamış, kadının zevk aldığını ve istediğini elde ettiğini düşünmüşlerdir. Yabancı bir erkek tarafından tecavüze uğrayan bir kadın ile

ilgili film izleyen grupta ise hem kadın hem erkek katılımcılar tecavüze karşı olumsuz tutum geliştirmişlerdir (Milburn, Mather ve Conrad, 2000). Yine benzer bir çalışmada cinsel şiddet içerikli filmler izlemek deney grubundaki erkeklerin kadının aradığını bulduğu ve zevk aldığı şeklindeki tecavüz mitlerini kabullenmelerine sebep olmuştur. Aynı etki kadın katılımcılarda oluşmamıştır (Malamuth ve Check, 1981).

Filmlerin insanların tutumlarını değiştirmede zayıf etkisinin olduğunu ya da hiç bulunmadığını tespit eden çalışmalar da yapılmıştır. Örneğin lise öğrencileri üzerinde yapılan deneysel çalışmada deney grubuna yangınla mücadele hakkında eğitsel filmler izletilmiştir. Çalışma sonucunda deney grubu, kontrol grubuna göre anlamlı derece daha fazla yangın söndürme bilgisine sahip olurken tutum konusunda anlamlı bir farklılaşma oluşmamıştır (Bernardi, 1973). Bir diğer çalışmada üniversite mezunu kişiler ve üniversite öğrencilerine yaşlılar ile ilgili film izletilmiş, filmden önce ve sonra yaşlılara karşı tutumları ölçülmüştür. Üniversite mezunları yaşlılara karşı daha olumlu tutum geliştirirken üniversite öğrencilerinin tutum puanları düşüş göstermiştir. Fakat iki grup için de bu etki çok kısa süreli olarak sadece filmden sonra geçerli olmuştur (Kubrak, 2020). Son olarak öğretmen adayları üzerinde yapılan deneysel çalışmada çevre eğitimi dersleri deney grubunda çevre ile ilgili filmler kullanılarak işlenmiştir. Kontrol grubunda ise film kullanılmamıştır. Çalışma sonucunda çevreyi korumaya yönelik tutumda iki grup arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır (Benzer, Yıldırım ve Önder, 2019).

Çalışmanın Amacı

Literatüre bakıldığında yapılan çalışmaların genellikle filmlerin olumlu tutum değişikliği sağlayıp sağlamadığına odaklandığı görülmektedir. Hâlbuki “filmler izleyicilerine olumsuz tutum ve ön yargılar aşılarmakta mıdır?” sorusu önemli bir problem alanı olarak karşımızda durmaktadır. Öte yandan farklı yaş ve cinsiyet değişkenleri konusunda literatürde birbiriyle çelişen sonuçların alınmış olması da bu iki değişkeni çalışmaya dâhil etmeyi gerekli kılmaktadır. Ayrıca filmin etkisinin filme maruz kalma şekline göre de değişiklik gösterebileceği ön görülmektedir. Sinema filmi şeklinde film izlemek kısa ama yoğun bir etki oluşturacakken, dizi şeklinde izlemek haftalara yayılmış daha kapsamlı bir etkiye sebep olabilecektir. Bu nedenle çalışmada film izleme şekli, farklı cinsiyet ve yaş gruplarını da dikkate alarak filmlerin çocukların belirli gruplara karşı olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olup olmadığını tespit etmek amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın temel amacı *Patron Bebek*² çizgi dizisinin dört bölümünü tek seferde izleyen, dört hafta boyunca her hafta bir bölümünü izleyen ve hiç izlemeyen anasınıfı, 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin kedilere karşı tutumunun incelenmesidir. Bu temel amaca yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. *Patron Bebek* çizgi dizisinin dört bölümünü tek seferde izleyen (Deney 1), dört hafta boyunca her hafta bir bölümünü izleyen (Deney 2) ve hiç izlemeyen (Kontrol) öğrencilerin kedilere karşı tutumlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
2. *Patron Bebek* çizgi dizisinin dört bölümünü tek seferde izleme (Deney 1) ve dört hafta boyunca her hafta bir bölümünü izlemenin (Deney 2) öğrencilerin kedilere karşı tutumuna etkisi kalıcılık göstermekte midir?
3. Sınıf değişkenine göre Deney 1, Deney 2 ve Kontrol gruplarının kedilere karşı tutumunda anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
4. Sınıf değişkenine göre Deney 1, Deney 2 ve Kontrol gruplarının kedilere karşı tutumundaki değişim kalıcılık göstermekte midir?

² *Patron Bebek* çizgi dizisinin çalışmada kullanılan dört bölümünde kediler hain, işbirlikçi, vahşi, saldırgan, iki yüzlü, tehlikeli ve korkunç olarak gösterilmektedir.

5. Cinsiyet değişkenine göre Deney 1, Deney 2 ve Kontrol gruplarının kedilere karşı tutumunda anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
6. Cinsiyet değişkenine göre Deney 1, Deney 2 ve Kontrol gruplarının kedilere karşı tutumundaki değişim kalıcılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu çalışmada ön test-son test-kalıcılık testi kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Bu bağlamda 3x3'lük split-plot faktöriyel (karışık) desen (Deney-I, Deney-II ve Kontrol grubu x ön test, son test ve kalıcılık testi) kullanılmıştır. Çalışmada, gruplar arası değişkeni Deney-I (*Patron Bebek çizgi dizisinin 4 bölümünü tek seferde izleyen*), Deney-II (*Patron Bebek çizgi dizisinin 4 bölümünü haftada bir izleyen*) ve Kontrol (herhangi bir müdahalede bulunulmayan) grupları ve gruplar içi değişkeni de ön test, son test ve kalıcılık testleri karşılamaktadır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu İstanbul Üsküdar ilçesinden üç ilkokul, Küçükçekmece ve Sultanbeyli ilçelerinden birer ilkokul olmak üzere toplam beş ilkokuldaki öğrencilerden oluşturulmuştur. Okulların öğrenci mevcutları göz önünde bulundurularak basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle her sınıf seviyesinden aşağıdaki şekilde deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur.

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Grubu

İlçe	Okul	Sınıf Düzeyi	Deney 1 Grubu	Deney 2 Grubu	Kontrol Grubu
Üsküdar	Okul 1	Anasınıfı	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		1. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		2. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		3. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		4. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
Üsküdar	Okul 2	Anasınıfı	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		1. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		2. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		3. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		4. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
Üsküdar	Okul 3	Anasınıfı	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		1. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		2. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		3. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
		4. Sınıf	1 sınıf	1 sınıf	1 sınıf
Küçükçekmece	Okul 4	Anasınıfı	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
		1. Sınıf	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
		2. Sınıf	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
		3. Sınıf	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
		4. Sınıf	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
Sultanbeyli	Okul 5	Anasınıfı	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
		1. Sınıf	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
		2. Sınıf	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
		3. Sınıf	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
		4. Sınıf	2 sınıf	2 sınıf	2 sınıf
Toplam			35 sınıf	35 sınıf	35 sınıf

Tablo 1’de görüldüğü üzere çalışmada ön testi 2000 gönüllü öğrenci doldurarak araştırmaya katılım göstermiştir. Fakat süreç içerisinde bir bölüm bile olsa filmi eksik izleyen, son test ya da kalıcılık testlerinden birini doldurmamış olan öğrenciler çalışmadan çıkarılmıştır. Bu nedenle araştırmanın çalışma grubu 1398 öğrenciden oluşmuştur. Deney 1 grubunda 439 (%31,4), Deney 2 grubunda 511 (%36,6) ve kontrol grubunda 448 (%32) öğrenci yer almaktadır. Araştırmaya katılanların 715’i (%51,1) kız, 683’ü (%48,9) erkektir. Çalışma grubundaki öğrencilerin 99’u (%7,1) anasınıfında, 326’sı (%23,3) 1. sınıfta, 336’sı (%24) 2. sınıfta, 319’u (%22,8) 3. sınıfta, 318’i (%22,7) 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada öğrencilerin kedilere karşı tutumlarını ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından bu çalışma için geliştirilen “Kedilere Karşı Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Kedilere Karşı Tutum Ölçeği geliştirilirken öncelikle 12 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Bu maddeler lisansüstü eğitim gören yedi sınıf öğretmeni tarafından incelenmiştir. Öğretmenler, dört maddenin çocuklar tarafından tam anlaşılamayacağını ifade etmişlerdir. Bu maddeler öğretmenlerin tavsiyeleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin tavsiye ettiği iki madde daha ölçeğe eklenmiştir. Böylece 14 maddelik bir ölçek taslağı geliştirilmiştir.

Geliştirilen bu taslak 1, 2, 3 ve 4. sınıfta öğrenim gören 84 öğrenciye uygulanmıştır. Bu pilot uygulamada öğrencilerin yanlış anladığı ya da anlamadığı bir maddenin bulunmadığı tespit edilmiştir. Yapılan madde analizlerinde de sorunlu bir maddeye rastlanmamıştır.

Kedilere Karşı Tutum Ölçeği verileri ülkemizin farklı şehirlerinde anasınıfı, 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda öğrenim gören 468 çocuğa ulaşılarak elde edilmiştir. Anasınıfı öğrencilerinin ölçeği doldurmalarına velileri yardımcı olmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda bir madde binişik olduğu için bir madde faktör yük değeri düşük olduğu için, bir madde ise tek başına bir alt boyut oluşturamayacağı için ölçekten çıkarılmıştır.

Nihai olarak ölçek tek boyut ve 11 maddeden oluşmaktadır ve 3 dereceli Likert tipine uygun olacak şekilde düzenlenmiştir. Çocuklar ölçek maddesindeki ifadeyi kendileri için uygun buluyorlarsa “Evet”, bulmuyorlarsa “Hayır”, kısmen uygun buluyorlarsa “Olabilir” seçeneğini işaretlemişlerdir. Evet, Olabilir, Hayır cevapları 3-2-1 şeklinde puanlanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğinin hesaplanması amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçekte yer alan tüm maddelerin ortak faktör varyanslarının .48 ile .73 arasında olduğu görülmüştür. Ölçeği oluşturan tek faktörün açıkladığı toplam varyans miktarı %35,001’dir.

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla birden fazla uygulamaya gerek kalmadan, ölçme aracıyla yapılan tek ölçümün kendi içinde ne kadar tutarlı olduğunu gösteren (Can, 2014) Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayısı değeri 0,792’dir. Cronbach’s Alfa katsayısı $0,60 \leq \alpha \leq 0,90$ arası oldukça güvenilir kabul edilmektedir (Tavşancıl, 2006). Görüldüğü üzere ölçek oldukça güvenilirirdir.

Verilerin Toplanması

Araştırma İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün E-59090411-20-23364060 sayılı izni ve Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’nun 83123 sayılı izni doğrultusunda yürütülmüştür. Öncelikle öğrenci velileri araştırma hakkında bilgilendirilmiş, araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu ifade edilmiş ve çalışmaya sadece veli rızası bulunan öğrenciler katılmıştır. Öğrencilere deneysel çalışma öncesinde “Kedilere Karşı Tutum Ölçeği” uygulanmış ve ön test puanları kaydedilmiştir. Deney I grubundaki öğrenciler *Patron Bebek* çizgi dizisinin 4 bölümünü tek seferde, Deney II grubundaki öğrenciler ise haftada bir bölüm şeklinde 4 haftalık süreçte izlemişlerdir. Kontrol grubundaki öğrenciler ise *Patron Bebek* çizgi filmi hiç izlememişlerdir. Deney I grubundaki öğrenciler filmi izledikten sonra, Deney II ve Kontrol grubundaki öğrenciler ise 4 hafta sonunda son test formunu doldurmuşlardır. Kalıcılık testi ise her grubun kendi son testinden 1 ay sonra yapılmıştır. Son test ve kalıcılık testi için de “Kedilere Karşı Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizine geçmeden önce parametrik test yapmak için gerekli şartların oluşup oluşmadığı incelenmiştir. Kontrol ve deney gruplarındaki öğrenciler farklı sınıflarda eğitim görmektedirler ve rastgele seçilmişlerdir. Böylece her bir verinin diğerinden bağımsız olma ve evrenden rastgele seçilme şartı yerine getirilmiştir. Deney 1, Deney 2 ve Kontrol gruplarının ön test, son test ve kalıcılık testi puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini görmek için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış ve bazı gruplarda belirli oranda normalden sapmaların olduğu görülmüştür ($p < .05$). Fakat İlişkisiz Örneklemeler için t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) oldukça güçlü testlerdir. Örneklem mevcutları 15'in üzerinde ise aşırı sapmalar dışında dağılımın normallik özellikleri göstermediği durumlarda doğru sonuçlar vermektedirler (Green ve Salkind, 2005). Her bir grubun mevcudu 400'ün üzerinde olduğu için normal dağılım varsayımının karşılandığı kabul edilmiştir.

Parametrik test şartları yerine getirildiği için; grupların fark puanları arasında anlamlı farklılaşmalar olup olmadığını test etmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), cinsiyet değişkenine göre oluşan fark puanları arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek içinse ilişkisiz örneklemeler için t testi yapılmıştır. Gruplardaki regresyon doğrularının homojenliği şartı sağlanamadığı için Kovaryans Analizi (ANCOVA) yapılamamıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

COVID-19 pandemisi nedeniyle araştırma verileri velilerin cep telefonlarına linki gönderilen online formlar aracılığıyla elde edilmiştir. Yüz yüze görüşmeler üzerinden ayrıca nitel veriler toplamak mümkün olmamıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda nicel verilerin öğretmen ve velilerle yapılacak görüşme notlarıyla da desteklenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bulgular

Bu bölümde çalışmanın temel amacına yönelik olarak belirlenen alt amaçlara cevap aranmış, veriler analiz edilmiş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

1. *Patron Bebek çizgi dizisinin dört bölümünü tek seferde izleyen (Deney 1), dört hafta boyunca her hafta bir bölümünü izleyen (Deney 2) ve hiç izlemeyen (Kontrol) öğrencilerin kedilere karşı tutumlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?*

Tablo 2. Deney I, deney II ve kontrol gruplarının ön test-son test fark puanları arasındaki farklılaşmaya yönelik ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	0,058	2	0,029	1,153	0,316
Gruplar içi	35,037	1395	0,025		
Toplam	35,095	1397			

Tablo 2'de görüldüğü üzere deney I, deney II ve kontrol gruplarının ön test-son test fark puan ortalamaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmış ve anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir ($p > .05$). Bu durum *Patron Bebek*'i sinema filmi gibi tek seferde izlemek, dizi film şeklinde dört bölüm halinde izlemek ve hiç izlememek arasında kedilere karşı olumsuz tutum geliştirme açısından bir fark bulunmadığını göstermektedir. Dolayısıyla *Patron Bebek çizgi filmindeki olumsuz kedi imajları çocukların kedilere karşı var olan olumlu tutumlarına herhangi bir etkide bulunmamıştır.*

2. Patron Bebek çizgi dizisinin dört bölümünü tek seferde izleme (Deney 1) ve dört hafta boyunca her hafta bir bölümünü izlemenin (Deney 2) öğrencilerin kedilere karşı tutumuna etkisi kalıcılık göstermekte midir?

Tablo 3. Deney I, deney II ve kontrol gruplarının son test-kalıcılık testi fark puanları arasındaki farklılaşmaya yönelik ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	0,002	2	0,001	0,050	0,951
Gruplar içi	33,411	1395	0,024		
Toplam	33,413	1397			

Tablo 3'ten anlaşılacağı üzere deney I, deney II ve kontrol gruplarının son test-kalıcılık testi fark puan ortalamaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmış ve anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir ($p>.05$). Bu durum çalışmanın hemen ardından yapılan son test ile bir ay sonra yapılan kalıcılık testi puanları arasında üç grup açısından anlamlı bir değişimin olmadığını göstermektedir.

3. Sınıf değişkenine göre grupların kedilere karşı tutumunda anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

Tablo 4. Sınıf değişkenine göre grupların ön test-son test fark puanları arasındaki farklılaşmaya yönelik ANOVA sonuçları

Sınıf	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
1. Sınıf	Gruplar arası	0,016	2	0,008	0,263	0,769
	Gruplar içi	9,620	323	0,030		
	Toplam	9,636	325			
2. Sınıf	Gruplar arası	0,067	2	0,033	1,467	0,232
	Gruplar içi	7,552	333	0,023		
	Toplam	7,618	335			
3. Sınıf	Gruplar arası	0,011	2	0,006	0,287	0,751
	Gruplar içi	6,301	316	0,020		
	Toplam	6,312	318			
4. Sınıf	Gruplar arası	0,010	2	0,005	0,181	0,835
	Gruplar içi	8,350	315	0,027		
	Toplam	8,360	317			
Anasınıfı	Gruplar arası	0,144	2	0,072	2,361	0,100
	Gruplar içi	2,931	96	0,031		
	Toplam	3,075	98			

Tablo 4'te anasınıfı, 1, 2, 3 ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ön test-son test puan farklarının ortalamaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmış ve anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir ($p>.05$). Bu durum farklı sınıf seviyeleri dikkate alındığında *Patron Bebek* izlemenin kedilere karşı olumsuz tutum geliştirme bakımından bir fark oluşturmadığını göstermektedir.

4. Sınıf değişkenine göre grupların kedilere karşı tutumundaki değişim kalıcılık göstermekte midir?

Tablo 5. Sınıf değişkenine göre grupların son test-kalıcılık testi fark puanları arasındaki farklılaşmaya yönelik ANOVA sonuçları

Sınıf	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
1. Sınıf	Gruplar arası	0,062	2	0,031	0,973	0,379
	Gruplar içi	10,231	323	0,032		
	Toplam	10,293	325			
2. Sınıf	Gruplar arası	0,041	2	0,021	0,908	0,404
	Gruplar içi	7,581	333	0,023		
	Toplam	7,622	335			
3. Sınıf	Gruplar arası	0,023	2	0,011	0,521	0,594
	Gruplar içi	6,837	316	0,022		
	Toplam	6,859	318			
4. Sınıf	Gruplar arası	0,013	2	0,007	0,324	0,724
	Gruplar içi	6,439	315	0,020		
	Toplam	6,452	317			
Anasınıfı	Gruplar arası	0,107	2	0,053	2,509	0,087
	Gruplar içi	2,042	96	0,021		
	Toplam	2,149	98			

Tablo 5'te görüldüğü üzere anasınıfı, 1, 2, 3 ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin son test-kalıcılık testi puan farklarının ortalamaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmış ve anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir ($p>.05$). Bu durum çalışmanın hemen ardından yapılan son test ile bir ay sonra yapılan kalıcılık testi puanları arasında sınıf seviyesi bakımından anlamlı bir değişimin olmadığını göstermektedir.

5. Cinsiyet değişkenine göre grupların kedilere karşı tutumunda anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

Tablo 6. Cinsiyet değişkenine göre grupların ön test-son test fark puanları arasındaki farklılaşmaya yönelik İlişkisiz Örneklem İçin T-testi sonuçları

Grup	Cinsiyet	N	Ortalama	S	t	Sd	p
Deney 1	Kız	213	0,0205	0,14552	1,727	437	0,085
	Erkek	226	-0,0068	0,18260			
Deney 2	Kız	263	-0,0228	0,14444	-2,224	509	0,027
	Erkek	248	0,0070	0,15815			
Kontrol	Kız	239	-0,0068	0,15531	-0,108	446	0,914
	Erkek	209	-0,0052	0,16210			

Tablo 6'dan anlaşılacağı üzere kız ve erkek öğrencilerin ön test-son test puan farklarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için t testi ile karşılaştırılmış ve Deney 1 ve Kontrol gruplarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p>.05$). Deney 2 grubunda ise kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma ortaya çıkmıştır ($p<.05$). Bu durum *Patron Bebek*'i dizi film şeklinde dört haftalık süreçte izleyen kız öğrencilerin aynı gruptaki erkeklere oranla kedilere karşı daha fazla olumsuz tutum geliştirdiklerini göstermektedir.

6. Cinsiyet değişkenine göre grupların kedilere karşı tutumundaki değişim kalıcılık göstermekte midir?

Tablo 7. Cinsiyet değişkenine göre grupların son test-kalıcılık testi fark puanları arasındaki farklılaşmaya yönelik İlişkisiz Örneklemeler İçin T-testi sonuçları

Grup	Cinsiyet	N	Ortalama	S	t	Sd	p
Deney 1	Kız	213	-0,0051	0,14713	-0,043	437	0,966
	Erkek	226	-0,0044	0,18743			
Deney 2	Kız	263	-0,0162	0,15346	-1,556	509	0,120
	Erkek	248	0,0040	0,14033			
Kontrol	Kız	239	-0,0004	0,14081	0,437	446	0,662
	Erkek	209	-0,0065	0,15669			

Tablo 7'den anlaşılacağı üzere kız ve erkek öğrencilerin son test-kalıcılık testi puan farklarının ortalamaları ilişkisiz örneklemeler için t testi ile karşılaştırılmış ve hiçbir grupta anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p > .05$). Bu durum çalışmanın hemen ardından yapılan son test ile bir ay sonra yapılan kalıcılık testi puanları arasında cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan çalışma sonucunda Patron Bebek'teki olumsuz kedi imajlarına sinema filmi şeklinde tek seferde ya da dizi film şeklinde dört hafta boyunca maruz kalmanın çocukların kedilere karşı tutumuna herhangi bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Anasınıfı, 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri ayrı ayrı değerlendirildiğinde de gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma oluşmamaktadır. Dolayısıyla yaş faktörüne bağlı olarak da filmin herhangi bir tutum değiştirici etkisi bulunmamaktadır. Cinsiyet değişkeni bakımından ise sadece Patron Bebek'i dizi şeklinde izleyen Deney 2 grubunda anlamlı farklılaşma ortaya çıkmıştır. Bu gruptaki kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla olumsuz tutum geliştirmişlerdir. Fakat bu farklılaşma geçici olmuştur. Kalıcılık testi sonuçlarına göre diğer gruplarda olduğu gibi bu grupta da kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Literatürdeki birçok çalışmaya göre olumlu tutum geliştirmede etkili görünen filmlerin olumsuz tutum geliştirmede etkisiz çıkması şaşırtıcı görünebilir. Öte yandan filmlerdeki şiddetin izleyicilerin saldırgan davranışlarına etkisi ya da bu davranışlarla pozitif yönde korelasyonu dikkate alındığında filmlerde yer alan olumsuz stereotiplerin izleyicilerin olumsuz tutumlar geliştirmesine sebep olması da beklenebilir. Fakat bu çalışmada *Patron Bebek* çizgi filminin beklentinin aksine izleyicilerde kedilere karşı olumsuz tutum geliştirmemesini *temas hipotezi* ile açıklamak mümkündür.

İlk olarak Gordon Allport'un ortaya attığı temas hipotezine göre insanlar dış grup üyeleri ile sosyal hayatlarında temas kurduklarında onlara karşı olumlu tutumlar geliştirmektedirler (Allport, 1954). Temas kuramı ile ilgili sonraki yıllarda da birçok çalışma yapılmış ve kuram geliştirilmiştir. Örneğin Christian ve Lapinski (2003) 11 Eylül saldırılarından sonra ABD'de 132 Amerikalı lise öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada Müslüman arkadaşı olan öğrencilerin olmayanlara göre medyadaki olumsuz Müslüman stereotiplerinden daha az etkilendiklerini bulmuşlardır. Yine ABD'de 372 üniversite öğrencisi ile yapılan bir çalışma da Müslümanlarla temas kurmanın Müslümanlara karşı olumsuz tutumları azalttığını ortaya koymuştur (Abrams, McGaughey ve Haghghat, 2018). Pickel ve Öztürk (2018)'ün Avrupa ülkelerini islamofobi açısından karşılaştırdıkları araştırma ise Müslüman azınlığa daha az sahip olan ve Müslümanlarla temas imkânı kısıtlı olan Doğu Avrupa ülkelerinde islamofobinin Müslümanlarla yoğun temas imkânı bulan Batı Avrupa ülkelerine göre daha yoğun görüldüğünü ortaya koymuştur.

Lee, Farrel ve Link (2004) ABD'de 1388 yetişkin üzerinde yaptığı çalışmada bir akrabası ya da arkadaşı evsiz kalan kişilerin evsizlere karşı daha olumlu tutumlara sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır. Benzer çalışmalar dünyadaki diğer ülkeler için de yapılmıştır. Örneğin McLaren (2003) 17

Avrupa ülkesinde göçmenlerle temasın göçmenlere karşı ön yargıyı azalttığını tespit etmiştir. Belçika, Hollanda, Fransa ve İsveç'te göçmenlere karşı önyargı üzerine 6000 kişi ile yapılan bir diğer çalışma da aynı sonuca ulaşmıştır (Coninck, Rodríguez-de-Dios ve d'Haenens, 2020).

Türkiye'de yürütülen iki araştırma da konuya ışık tutmaktadır. Bunlardan ilki Gaziantep gibi yoğun Suriyeli göçmen nüfusa sahip olan şehirlerde, İstanbul ve Diyarbakır gibi Suriyeli oranının düşük olduğu şehirlere nazaran daha olumlu bir Suriyeli tutumunun geliştiğini ortaya koymuştur (Dal ve Tokdemir, 2021). Diğer çalışma ise Türkiye'de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin Türklerle temas sıklıkları arttıkça yerel halka karşı olumlu tutumlarının arttığını ve topluma daha rahat entegre olduklarını göstermiştir (Koçak ve Temel, 2021).

Bu çalışmaların yanı sıra temas hipotezini çeşitli açılardan ele alan meta analiz çalışmaları da bu hipotezi destekler mahiyette sonuçlara ulaşmışlardır. Pettigrew ve Tropp (2006)'un 515 araştırma üzerinden yürüttükleri meta analiz çalışması dış grupla temas kurmanın olumsuz tutumların önüne geçtiğini ortaya koymuştur. Paluck, Green ve Green (2019) da inceledikleri güncel 27 çalışmadan 24'ünün temas hipotezini desteklediğini ifade etmişlerdir. Zhou, Page-Gould, Aron, Moyer ve Hewstone (2018) 115 araştırma üzerinden yaptığı meta analiz çalışması ise dış grupla arkadaşlık kuran bir arkadaşına sahip olmanın bile dış gruba karşı olumsuz tutumları azalttığını ortaya koymuştur.

Bu çalışmada *Patron Bebek* çizgi filmindeki sinsî, hain, saldırgan, aldatıcı, tehlikeli ve kötü kedi imajlarının çocukların kedilere karşı tutumuna etki etmemesi de temas hipotezi ile açıklanabilir. Çünkü çalışmanın yürütüldüğü İstanbul şehrinde sokaklarda binlerce kedi bulunmaktadır. Bu kediler İstanbul halkı tarafından sokak kedisinden ziyade evcil hayvan gibi benimsenmiştir. Halk kedilere karşı büyük bir sevgi beslemekte, onlar için kedi evleri inşa etmekte, mama ve su ihtiyaçlarını gidermekte ve okşayarak, oynayarak sevgisini göstermektedir. Kediler de insanlara karşı yakınlık duymakta ve çocuk, yetişkin herkesin sevgisine karşılık vermektedir. Çocuklar filmdeki aksine şirin, oyunbaz, uysal, tehlikesiz kedi dostlarıyla sürekli temas halindedirler. Nitekim çalışmanın ön testine katılan 2000 civarında çocuğun "Kedileri sever misiniz?" sorusuna %91 evet, %5,6 olabilir, %3,7 hayır cevabını vermesi bu olumlu temasın bir sonucudur. Dolayısıyla çalışma sonucunda *Patron Bebek* çizgi filminin çocukların kedilere karşı tutumunda hiçbir etkisinin bulunmaması, çalışmanın kedilerle sürekli olumlu temasların kurulduğu bir şehirde yapılmasından kaynaklanmış olabileceğini öne sürmek mümkündür.

Bu çalışma medyanın çocukların tutumları üzerindeki etkisinin sınırsız olmadığını, günlük hayatta elde edilen bilgi, duygu, inanç ve tecrübelerle göre etki gücünün değiştiğini göstermektedir. Bu sonucun daha net ortaya konulabilmesi için *Patron Bebek* çizgi filminin kedilere karşı tutuma etkisine yönelik bir çalışmanın kedilerin yaygın olarak bulunmadığı bir ülkede yinelenmesi ve bu çalışmanın sonuçlarıyla karşılaştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Abrams, J. R., McGaughey, K. J. ve Haghghat, H. (2018). Attitudes toward Muslims: A test of the parasocial contact hypothesis and contact theory. *Journal of Intercultural Communication Research*, 47(4), 276-292.
- Allport, G. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge: Addison Wesley Publishing Company.
- Anderson, C. A. ve Bushman, B. J. (2002). Media violence and the American public revisited. *American Psychologist*, 57(6-7), 448-450.
- Anderson, C. A., Berkowitz, L., Donnerstein, E., Huesmann, R., Johnson, J. D., Linz, D. ... Wartella, E. (2003). The influence of media violence on youth. *Psychological Science in the Public Interest*, 4(3), 81-110. doi:10.1111/j.1529-1006.2003.pspi_1433.x
- Bailey, S. (1993). Fast forward to violence: Violent visual imaging and serious juvenile crime. *Criminal Justice Matters*, 6-7.
- Benzer, S., Yıldırım, E. G. ve Önder, A. N. (2019). Eğitsel filmlerin çevre sorunlarına yönelik tutum ve farkındalığa etkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(4), 757-770.
- Bernardi, G. (1973). *Fire prevention film spots for television: Narrator influence on knowledge and attitude changes* (Rapor No. PSW- 94). Albany, CA: Pacific Southwest Research Station.
- Björkqvist, K. (1985). *Violent films, anxiety, and aggression*. Helsinki: Commentationes Scientiarum Socialium.
- Browne, K. ve Hamilton-Giachritsis, C. (2005). The influence of violent media on children and adolescents: A public-health approach. *Lancet*, 365(9460), 702-710.
- Bushman, B. ve Huesmann, R. (2006). Short-term and long-term effects of violent media on aggression in children and adults. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 160(40), 348-352.
- Butler, L. D., Koopman, C. ve Zimbardo, P. G. (1995). The psychological impact of viewing the film "JFK": emotions, beliefs, and political behavioral intentions. *Political Psychology*, 16(2), 237-257.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: PegemA.
- Charlesworth, A. ve Glantz, S. A. (2005). Smoking in the movies increases adolescent smoking: A review. *Pediatrics*, 116(6), 1516-1528.
- Christian, S. E. ve Lapinski, M. K. (2003). Support for the contact hypothesis: High school students' attitudes toward Muslims post 9-11. *Journal of Intercultural Communication Research*, 32(4), 247-263.
- Coninck, D. D., Rodríguez-de-Dios, I. ve d'Haenens, L. (2020). The contact hypothesis during the European refugee crisis: Relating quality and quantity of (in)direct intergroup contact to attitudes towards refugees. *Group Processes & Intergroup Relations*, 24(6), 881-901. doi:10.1177/1368430220929394
- Dal, A. ve Tokdemir, E. (2021). Siyasi haber alma pratiklerinin Suriyeli göçmenlerle ilgili tehdit algıları üzerindeki etkileri. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 9(2), 417-438.
- Freedman, J. (1984). Effects of television violence on aggressiveness. *Psychological Bulletin*, 96(2), 227-246.
- Green, S. ve Salkind, N. (2005). *Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and understanding data*. New Jersey: Pearson Publication.
- Gunn, W. D. ve Horvath, P. (1987). Anti-nuclear war film and attitude change. *Peace Research*, 19(1), 49-56.
- Hapkiewicz, W. ve Roden, A. (1971). The effect of aggressive cartoons on children's interpersonal play. *Child Development*, 42(5), 1583-1585.
- Huesmann, R. ve Miller, L. (1994). (1994). Long-term effects of repeated exposure. R. Huesmann (Ed.), *Aggressive behavior: Current perspectives* içinde (s. 153-183). New York: Plenum Press.

- Huesmann, R., Moise-Titus, J., Podolski, C.-L. ve Eron, L. (2003). Longitudinal relations between children's exposure to TV violence and their aggressive and violent behavior in young adulthood: 1977-1992. *Developmental Psychology*, 39(2), 201-221.
- Kermansaravi, F., Emani, M. ve Naderifar, M. (2013). The effect of education with film display and educational booklets on knowledge and attitude of girl students towards AIDS. *Journal of Research & Health*, 3(1), 278-285.
- Koçak, Ö. F. ve Temel, M. (2021). Temas hipotezi bağlamında uluslararası öğrencilerin kültürel tutumlarını anlamlandırmak. *Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 181-197.
- Kubrak, T. (2020). Impact of films: Changes in young people's attitudes after watching a movie. *Behavioral Sciences*, 10(5), 1-13.
- Lee, B. A., Farrell, C. R. ve Link, B. G. (2004). Revisiting the contact hypothesis: The case of public exposure to homelessness. *American Sociological Review*, 69(1), 40-63.
- Malamuth, N. ve Check, J. (1981). The effects of mass media exposure on acceptance of violence against women: A field experiment. *Journal of Research in Personality*, 15(4), 436-446.
- McLaren, L. M. (2003). Anti-immigrant prejudice in Europe: Contact, threat perception, and preferences for exclusion of immigrants. *Social Forces*, 81(3), 909-936.
- Milburn, M. A., Mather, R. ve Conrad, S. D. (2000). The effects of viewing R-rated movie scenes that objectify women on perceptions of date rape. *Sex Roles*, 43(9-10), 645-664. doi:10.1023/A:1007152507914
- Mulligan, K. ve Habel, P. (2011). An experimental test of the effects of fictional framing on attitudes. *Social Science Quarterly*, 92(1), 79-99.
- Mulligan, K. ve Habel, P. (2012). *The implications of fictional media for political beliefs* (Working Papers 8). Carbondale, IL: Southern Illinois University.
- Nasucha, M. ve Sari, E. P. (2019). The influence of the film towards the attitude of the indigenous adolescents on Chinese ethnic in Indonesia. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 6(3), 111-131.
- Nurdiyanti, I. D., Wibowo, M. E. ve Sugiyo. (2020). The effectiveness of group guidance using film media and assignment technique to develop students respect attitude. *Jurnal Bimbingan Konseling*, 9(2), 125-129.
- Paik, H. ve Comstock, G. (1994). The effects of television violence on antisocial behavior: A meta-analysis. *Communication Research*, 21(4), 516-546. doi:10.1177/009365094021004004
- Paluck, E. L., Green, S. A. ve Green, D. P. (2019). The contact hypothesis re-evaluated. *Behavioural Public Policy*, 3(2), 129-158.
- Pettigrew, T. F. ve Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751-783.
- Pickel, G. ve Öztürk, C. (2018). Islamophobia without Muslims? The "Contact Hypothesis" as an explanation for Anti-Muslim attitudes - Eastern European societies in a comparative perspective. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, 12(2), 162-191.
- Rizzi, D. (1984). *Attitude change toward the physically handicapped through the use of film* (Doktora tezi). University of Sarasota, Sarasota.
- Savage, J. (2004). Does viewing violent media really cause criminal violence? A methodological review. *Aggression and Violent Behavior*, 10(1), 99-128.
- Schofield, J. W. ve Pavelchak, M. A. (1989). Fallout from the day after: The impact of a TV film on attitudes related to nuclear war. *Journal of Applied Social Psychology*, 19(5), 433-448.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Thurstone, L. L. (1931). The measurement of change in social attitude. *The Journal of Social Psychology*, 2, 230-235.

- Tokdemir, M., Devenci, E., Isır, A. B., Açık, Y., Yađmur, M., Glbayrak, C. ve Türkođlu, A. (2009). İlköğretim đrencilerinin fiziksel Şiddete baŐvurma ve fiziksel Şiddete yaklaŐımlarında televizyon programlarının etkisi. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 6(2), 74-85.
- Yaşar, M. ve Paksoy, İ. (2011). izgi filmlerdeki saldırgan içerikli görüntülerin, çocukların serbest oyunları sırasındaki saldırganlık düzeylerine etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 279-298.
- Zhang, Q., Cao, Y., Gao, J., Yang, X., Rost, D. H., Cheng, G. ... Espelage, D. L. (2019). Effects of cartoon violence on aggressive thoughts and aggressive behaviors. *Aggressive Behavior*, 45(5), 489-497.
- Zhanga, Q., Caob, Y., Tianb, J., El-Lime, K. ve Gentile, D. A. (2020). Effects of prosocial cartoon models on aggressive cognitions and aggressive behaviors. *Children and Youth Services Review*, 118, 105498. doi:10.1016/j.chilyouth.2020.105498
- Zhou, S., Page-Gould, E., Aron, A., Moyer, A. ve Hewstone, M. (2018). The extended contact hypothesis: A meta-analysis on 20 years of research. *Personality and Social Psychology Review*, 23(2), 1-29. doi:10.1177/1088868318762647

Ek 1. Kedilere Karşı Tutum Ölçeği

Kedilere Karşı Tutum Ölçeği	Evet 	Olabilir 	Hayır
Kedileri severim.			
Kedilerle oynamayı severim			
Kediler korkutucudur.			
Kediler sevimli hayvanlardır.			
Evimde kedi beslemek isterim.			
Kedilere güvenilmez			
Kediler insanların arkadaşıdır.			
Kedileri sevmem			
Kediler kötüdür.			
Kedi videoları izlemekten hoşlanırım.			
Kediler insanlara zarar verir.			